

pturæ fluentia plenissima dicuntur, quia de quibuscumque scrupulis in Scripturis consilium quæritur, sine minoratione de omnibus ac plenum invenitur. » Sic ille.

Denique, proponit scelestorum pœnas. Superbi, mementote Luciferi, Nabuchodonosor, Herodis, Jezabel, Pharaonis : avari epulonis, duri Nabal, etc. luxuriosi Amnon, senum illorum Daniel, etc. invidi Cain, Saulis, etc. iracundi Dathan et Abiron, Aman, etc. gulosi epulonis, Holofernis, Balthasar, etc. Hinc sequitur hominem verbo Dei destitutum inermem esse et diabolicæ prædæ, omnibusque procellis, veluti navem gubernaculo carentem, expositum.

V. Sinapi sensus, atque caput sternutamentis purgat, excreta item faciles facit in cibo sumpto, inquit Plinius, loc. cit. Sic verbum Dei provocat, in homine peccatorum ejectionem per compunctionem, et confessionem; contemptum item et abjectionem rerum mundanarum. Ascendit enim instar sinapis mox in caput seu phantasiam, et ostendit homini periculum, in quo versatur, peccatorum suorum gravitatem, pœnasque illis debitas, item sæcularium rerum, quas amavit, vanitatem, dum demonstrat ei bona longe præstantiora et solida : ex quo incipit homo sternutare seu ejicere malos illos humores et spernere fluxa ac puerilia bona, peccataque per confessionem quasi execrari. Etenim ita natura comparati sumus, ut quamdiu meliora non videmus, tamdiu viliora sectemur. Sic pueri trochum tantum et pilam amant, quia præclariora exercitia non noverunt, sic plerique opes et honores quærunt, quia meliora bona nesciunt; sic rusticus nullum potum præfert cerevisiæ, quia meliorem non gustavit. Atqui verbum Dei præ oculis ponit bona solida et æterna, nulli malo admixta, quæ in cœlo promittuntur. Inde fideles aspernari incipiunt fluxas, pueriles et inanes voluptates, honores, opes, simulque per pœnitentiam deponere, quos habent, affectus erga illas. Fecit hoc David, quam primum audivit Dei exprobrationem et comminationem per Nathan sibi propositam : sternutavit enim illico dicens : *Peccavi Domino*, II Reg. XII. Fecit hoc Zacchæus, qui Christi verbo audito mox de vanitatis arbore descendit, et affectum avaritiæ deposuit, bona injusta restituit, et sua pauperibus communicavit : imo et per confessionem publicam peccata sua expuit, dum ait : *Si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum*. Sanctus Augustinus cum adhuc hæresi Manichæorum et mundo addictus esset, forte audiens e vicino vocem sibi dicentem : *Tolle, lege, arreptum s. codicem legit et incidit in locum illum apostoli, ad Rom. XIII.*

Non in comessionibus et ebrietatibus, non in cubibus et impudicitis, non in contentione et æmulatione; sed induimini Dominum Jesum Christum, etc. moxque a lectio pervasit animum ejus ita, ut firmiter statuerit deinceps hæresi et mundo valedicere, vitamque in melius commutare, quod et fecit, ut testatur ipse, I. VIII. conf. c. XII. Similiter Babylas mimus ingressus quodam die ecclesiam, auditoque evangelio : *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim regnum cœlorum*, ita compunctus est, ut rediret domum et duabus concubinis valediceret, monachus futurus. Quo audito et ipsæ turpitudine abjurata et bonis suis in pauperes erogatis, pudicam deinceps et sanctam duxere vitam, ut quæ cum illo peccasset cum eodem pœniterent, Joan. Moschus, e vir. in prato, c. XXXII.

VI. Sinapi lethargicos excitat et appetitum provocat, ut scribunt Plinius et Angl. supra cit. Sic verbum Dei ignavos ad virtutem sectandam excitat, ejusque desiderium in illis accendit, dum varias Dei adhortationes, sanctorumque exempla imitanda proponit. Legimus Gen. XXX. Jacob patriarcham cum adhuc pasceret oves soceri sui, virgas populeas decorticas immisisse in canales, unde bibebant oves, ut sic vari coloris intuitu varicolores quoque gignerentur fetus, quod etiam ex voto successit. Sic, ut interpretatur S. Greg. I. XXI. mor. e. I. in sacris litteris et verbo Dei proponuntur variæ sanctorum virtutes et exempla, ut qui ea pensiculate contuentur, similia designent opera; quod etiam magno fructu consequitur. Quis enim non accendatur ad fidem, cum legit vel audit fidem Abrahamæ, qui etiam post factam sibi a Deo promissionem de semine suo ex Isaac multiplicando, voluit eundem immolare ad præceptum Dei, credens quod a mortuis eum Deus mox resuscitaturus esset? Quis non ad obedientiam, cum audit Isaacum parenti tam prompte obedisse? Quis non ad castitatem, cum audit Josephum dominæ suæ pertinaci libidini tam strenue restitisse et pallium in manibus ejus reliquisse? Quis non ad mansuetudinem, cum intelligit Davidem persecutori suo Sauli toties pepercisse, tam bona verba dedisse, tot lacrymis parentasse? Quem non moveat patientia Job et Tobis? Fortitudo Judithæ? Constantia septem fratrum Macchæorum? etc. In novo vero testamento quanti nobis heroes et heroica proponuntur facinora? Quæ qui sedulo contemplantur, quomodo non accenditur ad similia imitanda. Hoc est quod David ait, Psalm. I. *Beatus vir, qui in lege Domini meditatur die ac nocte; et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructu-*

rum suum dabit in tempore suo. Talis enim vitalem succum bonorum exemplorum trahit e flumine verbi Dei et Scripturæ. Et sane uti in viridario inter vernantes arborum florumque surculos, necesse est prætereuntem refici, et ambulanti in solo rubore et colore imbi : ita quoque necesse est animos legentium vel audientium tot sanctorum virtutes in Dei verbo virtutum desiderii sanctisque accendi affectibus.

VII. Sinapi ad dentium dolorem manditur, ait Plinius, ibid. Sic quoque verbum Dei consolatur in tribulationibus et mitigat dolores, ut testatur Macchabæi, cum in tribulationibus gravissimis constituti ad Spartiatis scriberent, I. Mac. XII. *Nos enim, inquit, cum nullo horum indigeremus, habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris, etc.* Est igitur verbum Dei, quasi mammilla matris, ad quam parvuli plorantes recurrunt; ibi enim sæpissime legitur Deus promittere se omnibus adfuturum, qui in tribulationibus ad ipsum confugerint : quod ipsum innumeris exemplis ostenditur esse factum, cum Abrahæ, Jacob, Joseph, Moyse, Davide, Job, Tobia, Mardocheo, Daniele, Macchabæis, Petro, Paulo, cæterisque discipulis, qui omnes et longe plures ex pluribus tribulationibus ope Dei erepti et exinde gloriosiores et feliciores effecti sunt. Ut merito dixerit David : *Junior fui, etenim senui et non vidi justum derelictum.*

Omnia hæc bona perdit, qui verbum Dei audire negligit; nam et lumen fidei, si non prorsus, magna tamen ex parte amittit et anxius vivit, nunquam spiritu Dei inflammatur ad facta heroica, non habet quo resistat vitis et tentationibus, nec quomodo se ab iis liberet, nec virtutum incitamenta, nec denique consolationem in afflictionibus et præsertim mortis articulo, etc. Contra quemadmodum turgidæ vesicæ, quamdiu retinentur, non patiuntur mergi in aquis hominem; ita qui verbo Dei sedulo attendit et suis actionibus firmiter insistit, perire nequit.

CONCIO VII.

DOCUMENTA.

I. Fides catholica sola vera. — II. Christianus sit granum sinapis et fermentum. — III. Par utriusque sexus apud Deum conditio. — IV. Concionatores idem sæpius inculcare possunt. — V. Scripturæ non omnibus clare.

THEMA.

Aperiam in parabolis os meum. Matth. XIII.

Regius propheta, Psalm. LXVIII. sacram Scri-

pturam vocat mensam : *Fiat mensa eorum* (Judæorum scilicet incredulorum) *coram ipsis in laqueum*. Nec male; in s. enim Scriptura veluti in mensa pascuntur animæ fidelium veritate divina. Et quemadmodum dives paterfamilias proponit suis hospitibus plures et varias in eadem mensa epulas; ita Christus auditoribus suis alias et alias proposuit parabolæ, velut fercula exquisite cocta ad gustum auditorum. Ita S. Hieronymus, in hoc evangelium : « Proponit (inquit) eis et aliam parabolam, quasi dives paterfamilias, invitatos diversis reficiens cibus, ut unusquisque secundum naturam stomachi sua varia alimenta susciperet. » Nimirum istis epulis, quas ipse ab æterno de sinu Patris hauserat, plenus et satur erat; unde eas nobis de plenitudine sua eructavit, quemadmodum ait evangelista. Hanc igitur ad mensam vos invito auditores : fercula illius ad eujusque stomachum facta sunt, nec de cœli arcanis, sed de quotidiano usu et communi hominum conservatione, de agricultura et pictura desumpta. Horum quinque nunc delibemus.

I. Ferculum primum volumus? Discite fidem, doctrinam et Ecclesiam catholicam solam esse veram. Comparatur enim Ecclesia et doctrina evangelica (hanc enim vocat regnum cœlorum hoc loco, non cœlestem beatitudinem, quæ nec minima est omnibus rebusp. nec in terra seminatur) grano sinapis, quod ex minimo semine crevit in arborem, ad quam volucres cœli veniant, ut in ea habitent. Comparatur et fermentum, quod totam pervadit massam, facitque panem sapidum. Hæc autem in catholicam tantum quadrat Ecclesiam, non in Lutheranam, non in Calvinianam aliamve sectam.

Nam primo, sinapi austeram habet acrimoniam et vim inflammativam appetitui resistentem, nec odore nec colore nec sapore blandientem. Certe qui sinapis succum paulo largius ingerit, vultum et frontem contrahit atque in lacrymas resolvitur : similiter fermentum colore, odore, sapore ingratum est et amaritatem continet. Hujusmodi autem est doctrina nostra catholica, quæ carni et sensibus non blanditur, sed vitia carpit, virtutes inculcat, jejunium aliaque opera carni edomandæ præcipit vel suadet, ad pœnitentiam et lacrymas hortatur. Non item doctrina^{quintevangelica}, quæ carni blanditur et fræna laxat, bona opera et studium perfectionis eliminat, ut sole clarius est.

Secundo, sinapi ex minimo semine in arborem excrescit et fit majus omnibus oleribus. Fermentum item totam massam pervadit et immutat. Ita Ecclesia catholica ex minimis initiis in tantam exerevit magnitudinem, ut omnia alia

regna, sectas et respublicas amplitudine superaret; per omnes enim orbis partes extendit ramos suos, et fermento suæ doctrinæ pervasit et immutavit totum mundum cognitum, ac si qua ejus pars superest nondum cognita, non desinet serpere hoc fermentum, donec fermentatus sit totus. Non ita synagoga Lutherana et Calviniana, quæ cito quidem invasit, tametsi non pervasit nationes septentrionales, sed ultra septentrionem nequaquam se extendere potuit. Unde in Asia, Africa et America inaudita est; et a majore parte Europæ exulat. Tueri se conantur earum sectatores ea Christi sententia: *Nolite timere pusillus græ,* sed scire debent Christi gregem initio quidem nascentis Ecclesiæ pusillum fuisse; postea vero crescere debuisse, et vere in immensum crevisse, uti hodierna parabola ostendit. Secta vero adversariorum non modo non crescit amplius, sed potius in dies decrescit. Quod si initio per Germaniam cito radices egit, minime id mirandum. Epicurea enim doctrina Epicureis hominibus facile persuasa fuit, cæteris vi, armis, dolo obruta. Simile mihi videtur exordium illorum novatorum exordio Carthaginiensium: siquidem, ut scribit Appianus Alexandrinus, Dido Tyria mulier extincto marito cum virorum comitatu in Africam venit et tantum terræ ab Afris petit, quantum tauri tergore comprehendi posset; quod cum facile impetrasset, secto in orbem corio, ita ut unam corrigiam tenuissimam et longissimam efficeret, circumdedit spatium ejus loci, in quo postea arx Carthaginiensium stetit. Hinc paulatim aucti posterius arcem urbe circumdederunt et finitimas nationes incursarunt tandemque Romanis multa negotia facessiverunt. Simili modo novatores primo ab imperatore petierunt sibi confirmari confessionem Augustanam. Sed hanc obtentam in plurimas diviserunt sectas, quibus maximam Romani imperii partem occuparunt, Ecclesiamque Romanam ejusque adherentes acerrime infestaverunt. Obtinuerunt ut in imperio ipsi quieti manere possent, postea e suis ditionibus, imo et urbibus imperialibus catholicos expulerunt. Obtinuerunt in libello, Interim dicto, (donec videlicet per Concilium omnia definirentur) conjugium sacerdotum et communionem sub utraque, sed illi mox scamna transilire et cœlibatum ac communionem sub una reprehendere et erroris arguere. Sic ante eos Bohem. obtinuerunt a Basileensi Concilio s. calicis usum, sed postea abolita omnino missa in varias hæreses lapsi sunt, paucissimi ex illis in catholica fide perstiterunt; donec nunc bello subacti et calix eorum e sublimi loco dejectus est ab invictissimo nostro imperatore Ferdinando II.

Tertio, sinapi comestum mire afficit hominem; reddit eum velut igneam, penetrat mox in nares et cerebrum, purgat pituitam et cerebri superfluitates. Similiter fermentum immutat totam farinæ massam, alleviat et quodammodo vivificat, quæ prius gravis et emortua erat, ut sapidus inde panis fiat, qui alioquin azymus et insipidus foret. Ita omnino doctrina catholica mundum ex barbaro fecit humanum, ex mortuo vivum, ex terrestri cœlestem. Innumeros enim fideles igne amoris divini ita inflammavit, ut pro Christo mori appetere, sæculum ejusque commoditates omnes relinquerent, ad monasteria et eremos currebant, graviora vitia e mundo exterminavit: obedientiam erga magistratus; dilectionem erga proximos animis implantavit; taceo alia fidei bona alias explicata. At vero secta novatorum mundum quotidie deteriorem reddidit, (vel ipso Lutero teste, ut alibi vidimus) bella et rebelliones ac seditiones excitavit.

Quarto, sinapi, ubi in arborem crevit, habitaculum et requies (ut habetur in textu Græco) fit voluerum. Ita etiam fideles habitant et quiescunt in Ecclesia catholica; quietem enim inveniunt in Ecclesiæ ramis, id est, dogmatibus, quæ norunt sibi proponi a magistra infallibili; in ramis id est, sacris Scripturis, in quibus exponendis et intelligendis certam et infallibilem habent regulam, Ecclesiæ scilicet et ss. pp. sensum et consensum; in ramis, id est, fidei mysteriis, quæ per annum in Ecclesia celebrantur, in quorum recordatione et meditatione consolationem inveniunt, et fructus honorum operum quasi pullos excludunt. Quinetiam qui ad arborem seu Ecclesiam venire compelluntur, postea gaudent et Deo gratias agunt, ut testatur S. Augustinus, ep. LXXXIV. ad Vincentium de Donatistis, qui ne ad Ecclesiæ redirent unitatem, variis compedibus tenebantur, videlicet offensione amicorum, obdurata consuetudine, negligentia investigandi veritatem, falsis maledicorum rumoribus de doctrina catholica, persuasione animi quasi interesset quibuscum in Christum crederetur; postea vero his laqueis expediti, in veritate deprehensa Deo gratias agebant. Non invenitur ista quietus et animi solatium in aliorum sectis; quia fundum et fundamentum stabile doctrinæ suæ non inveniunt; unde circumferuntur omni vento doctrinæ: deinde regulam stabilem et infallibilem sacras exponendi Scripturas non habent. Denique sacra Christi et fidei mysteria per annum non celebrant, nisi frigidissime et iisdem semper nœniis. Sed vero multi etiam sunt, qui ubi ad Ecclesiam redierunt, nimis facile trepidant, quasi rursus inde abstrahendi et ad hæresin retrahendi sint, v. g. cum hæretici unam

alteramve civitatem occupant. Hi nimirum in fide nullas adhuc aut exiguas radices egerunt: *Modicæ fidei?* Annon videtis etiam vacillare ramos, cum iis aves involant insidentque? Et tamen illi non sic anguntur, nec aves inde terrentur. A multo tempore observatum est, quotiescumque catholici cum novatoribus prælio decertarunt, victores illos fuisse, nunquam victos. Id Belgæ sciunt, Helvetii catholici gloriantur, acies Caroli V. in bello Smalcaldico mirata est, eo quod hostis Cæsare duplo esset potentior, infeliciter tamen pugnavit et Cæsari supplex fieri coactus est. Tillius denique gloriosus variis præliis hoc per plusquam duodecim annos expertus est; qui nuper in Lipsiensi prælio cladem primo accepit, dum non contra unum, sed contra duos exercitus dimicare debuit. Civitates per vim occupare, arces et pagos vastare, insidiis ac dolo adversarios suos cedere quandoque potuerunt Protestantes, sed non Marte aperto victoriam reportare. Nimirum causa illorum mala est, dum sub nescio quorum prætextu gravaminum hæresim suam propagare, Ecclesiæ bona invadere, ipsamque opprimere machinantur. Quamquam et sanctorum in cœlo opem non habent cum nec postulent; imo rejiciant, et quæ ad illorum honorem fundata sunt, usurpent aut vastent.

II. Ferculum secundum. Vide ut et tu granum sis sinapis, et, quod eodem recidit, fermentum. Ita enim Theophylactus monet, Matth. XIII. « Et tu quoque (inquit), esto granum sinapis, quod parvum quidem videatur. Non enim oportet virtute spectabilem se præbere; fervidum autem et provocativum et austere reprehendentem. Sic enim eris maximus inter olera, id est, perfectus inter infirmos, ita ut volatilia cœli, id est, angeli habitent in te angelicam ducente vitam. » Hæc Theoph. Granum ergo sinapis est, qui minimus est humilitate, magnus vero ardore et charitate ad informandos proximos, cum errant. Sinapis ignea vis elucet primum quando teritur; sic etiam Christianus in tribulationibus potissimum virtutem suam ostendat. Sinapi omnia olera superat incremento; ita Christianus crescere semper studeat in fide et virtutibus, ut tandem fiat arbor virtuti et Deo ita infixæ, ut evelli nullis minis, nullis promissis queat. Ita fiet ut ss. angeli et viri justi ad eum veniant et gaudium ac solatium suum apud ipsum quærant, et (ut ait S. Gregorius, præfatione in librum Job, c. II.) *In eorum dictis atque consolationibus a fatigatione vitæ respirent.* Similiter et fermentum fieri potest, qui Christo adhererit, ut docet S. Ambrosius, hom. III. tom. XII. *Talis enim efficitur et ipse*

fermentum, tam sibi utilis, quam idoneus universis, inquit. Imprimis vero tales esse deberent patres et matresfamilias; quia si ipsi Christo adherent, quiescere non deberent, donec domum suam totam fermentarent et Christo adjungerent, ad virtutem et pietatem componerent, etc. Tale fermentum in aula sua erat David, qui ait: *Non adhæsit mihi cor pravum, non habitavit in medio domus meæ qui facit superbiam, etc.* Zacchæus, Regulus, Cornelius et alii, qui ubi ipsi a Christo illuminati et inflammati erant, illuminarunt et inflammarunt totam domum suam.

III. Ferculum tertium. Parem esse apud Christum conditionem viri et mulieris, docemur hic a Christo: *Vere sicut dixit apostolus Paulus, I. Cor. XI. neque vir sine muliere, neque mulier sine viro in Domino. Ad unum regnum diversum sexum varia similitudo producit, neque virum a muliere separat vocatio christiana,* inquit Chrysostomus, ser. XCIX. Ergo ut intelligamus tam mulieribus, quam viris pari pretio offerri regnum Dei, comparat regnum Dei sexui utriusque. Verum quia hoc obtineri nequit nisi per verbum Dei, hoc ipso etiam, quo et viris suam parabolam et mulieribus suam proponit, insinuat audiendum esse utriusque. Non dicant ergo viri: Ego mitto ad concionem uxorem meam; non dicant uxores: Ego mitto virum meum, sed ambo veniant et faciant, quæ ad eorum salutem spectant, nisi velint etiam ad cælum mittere pro se conjugem et ipsi foris stare. Ad hæc quod officium cuiusque sit, non obscure discunt. Prior enim parabola est de viro seminante, posterior de muliere pinsente. Vir ergo foris et in agro occupari panemque lucrari debet; mulier domi suæ domestica curare et panem fatigato viro pinsere, similiaque obsequia exhibere.

IV. Ferculum quartum. Non sunt taxandi concionatores, si idem sæpius et variis modis inculcent, imo et si minus eleganter sua proponant. Audimus enim in hodierno evangelio eandem omnino doctrinam duabus explicari parabolis. Deinde, grammaticam constructionem non rigide observari a Domino, cum ait: *Quod minimum est omnibus seminibus* (quamquam Græca constructio alia est); sic etiam apostolus, II. Cor. XI. vocat se imperitum sermone, Græco videlicet, in quo nullam quæsitivam elegantiam, et quandoque errores grammaticos admisit, ut ibi testatur Cornel. a Lap. Nimirum elegantia verbo Dei necessaria non est, nec admodum conveniens; quia non sui ornatu sed Spiritu s. movere corda debet, par ratio in concionatoribus. Præclare S. Augustinus, in sentent. CCLXVI. ait: « Bonorum ingeniorum clara est indoles; in verbis

disserentium verum amare, non verba. Quid enim prodest clavis aurea, si aperire quod volumus non potest? Aut quid obest lignea, si hoc potest, quando nihil quærimus nisi patere quod clausum est.»

V. Ferculum quintum. Non sunt ita claræ ss. Scripturæ, ut omnibus pateant, et expositione non indigeant, quemadmodum fingunt novatores. Plurima enim Dominus locutus est in parabolis, quas nec ipse exposuit, nec cuivis exponere facile est. Unde etiam ait, eructare se abscondita. Voluit ergo Dominus distinguere doctores a discipulis, ut hi ab illis dicerentur ss. litteras, juxta id Job I. *Boves arabant et asinæ juxta eos pascebantur*, hoc est, inquit S. Gregor. I. II. moral. cap. XXV. *Docti prædicant, ac simplices instituant, rudes autem ab illis pasci debent*. Mira est hæreticorum insania, dum jactitant facile et obvium esse cuivis Scripturam intelligere, ut docuit Lutherum imprimis, in l. de libero arbitrio et alibi, et post ipsum Melanchthon et alii plurimi. Nam primo, si Scriptura est tam clara ut fingunt, unde tot in eam commentarii non ss. patrum modo, sed et ipsorum sectariorum? Secundo, cur ipsi inter se tam varie et dissone exponunt ss. litteras et non potius eodem modo? Tertio, cur toties in ss. litteris Scriptura ejusque sensus dicitur aperiri, si non est clausus et obscurus? Quarto, cur jubemur scrutari Scripturas, si absconditæ non sunt? Denique, quam multa passim occurrunt loca Scripturæ difficillima et obscurissima, ad quæ ipsi hæretici statim obmutescunt, cum jubentur ea exponere? Quare ubi Lutherus rectius sapere cepit confiteri debuit, illas esse obscuras et proborum indigas interpretum, uti præfat. in Psalmos. Multo apertius in sympos. c. I. fol. II. *In Scripturis*, ait, *viæ scimus A. B. C. et adhuc non recte*: et fol. III. *Dei verbum est inscrutabile, etc.* et biduo ante mortem dixit: *Scripturas sanctas sciat se nemo degustasse satis, nisi centum annis cum prophetis, ut Elia et Elisæo, Joanne Baptista, Christo et apostolis gubernarit Ecclesiam*. Ratio enim manifeste convincit. Nam in primis multæ ibi tractantur materiæ sublimes, ut de Trinitate, incarnatione, eucharistia, etc. Secundo, multæ prophetiæ obscurissime propositæ et quædam nondum impletæ, ut in Apocal. Tertio, multi describuntur ritus et consuetudines veterum, modo obsoletæ. Quarto, multi ibi Hebraismi et Græcismi nobis non sunt perspecti. Quinto, multæ ibi figuræ, similitudines et parabolæ tenebris involutæ.

Quare dum hæretici tam temere et audacter Scripturam s. tractant, omnibusque tractandam

veluti clarissimam proponunt, verissime in illis impletur quod initio sermonis ex Psal. LXVIII. retulimus: *Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum et in retributiones et in scandalum. Obscurentur oculi eorum ne videant*. Dum enim proprio judicio Scripturam audent exponere, inde sibi laqueos et scandala parant, seque novis tenebris involvunt. Nos ergo, auditores, veluti filii Ecclesiæ in circuitu mensæ Domini sedeamus, et quæ a matre nostra nobis apponuntur edamus, ut tandem in mensa cœlesti cum Christo epulemur.

CONCIO VIII.

MYSTERIA.

I. Quid granum sinapis? — II. Quid volucres? — III. Quid rami? — IV. Quid parabola de fermento? — V. Cur toties locutus Christus in parabolis? — VI. Cur s. Scriptura tam obscura?

THEMA.

Eructabo abscondita a constitutione mundi.
Matth. XIII.

Hodierni evangelii clausula: *Eructabo abscondita, etc.* non obscure docet prædicationem verbi divini ructui esse similem, quando audimus Christum eructasse suas parabolæ. Stomachus enim cibus repletus odorem illorum eructat, et Christus divina sapientia plenus ejusdem odore quodammodo eructato afflavit auditores suos. Alii igitur ructus Christi sunt, alii Epicuri et Epicureorum: hi crapulam et ingluviem suam, quam diu nocturne meditantur, eructant; Christus Dei sapientiam mundo absconditam. Nos ergo caveamus ructus Epicuri, attendamus ad ructus Christi.

I. Quid designat granum sinapis? Resp. primo, ad litteram designat Ecclesiam, seu evangelium Christi. Primo, ad mentem Christi, quia cum sit minimum in seminibus, in tantam tamen excrescit altitudinem, ut fiat quasi arbor, etc. sic Ecclesia et evangelium e tenuissimis initiis adeo dilatata sunt, ut orbem totum pervaderent, et paulatim omnes nationes ad hanc arborem velut aves advolarent, evangeliumque susciperent. Minimum fuit in exordio regnum Christi, tum quoad numerum Christianorum, qui paucissimi erant: unde cum Pharisei interrogarent eum: *Quando venit regnum Dei?* respondit Dominus: *Non venit regnum Dei cum observatione; neque dicent: Ecce hic, aut ecce illic; ecce enim regnum Dei intra vos est*, Luc. XVII. q. d. non venit, ut vos opinamini, cum splendore et pompa, sed cum tenuissimo exordio

pauperum Christianorum, qui intra vos adeo tamen exigui sunt, ut in iis vos regnum meum non videatis, tum propter rerum despicientiam, quam docet, tum propter fidei sublimitatem et difficultatem, tum propter tolerantiam rerum arduarum, ad quam hortatur, tum propter prædicatorum ejus humilitatem et simplicitatem, qui stylo simplici, sine verborum phaleris aut eloquentia fidem annuntiarunt.

Secundo, quia cum grano sinapis ignea quædam vis inest, et medica, nec aliud magis in nares et cerebrum penetrat, ut scribit Plinius, l. XX. c. XXII. sic evangelio Christi ignea vis inest ad penetranda et inflammanda hominum corda ardore fidei, juxta id apostoli, ad Hebr. IV. *Vivus est sermo Dei et effica; et penetrabilior omni gladio acuto, etc.* Hoc inflammati illi duo discipuli dicebant ad se invicem: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via et aperiret nobis Scripturas?* Luc. ult.

Tertio, quia quo plus teritur, eo magis exserit vim suam, ita Ecclesia Christi virtutem suam prodit maxime in persecutionibus; uti patuit in trecentis primis annis, quibus afflicta fuit a tyrannis, quorum crudelitatem infracta sua patientia superavit, confudit, fatigavit, extinxit.

Quarto, quia non in herbam tantum, sed in arborem exsurgit. In calidioribus enim locis longe superat humanam staturam, ut videre erat in Palæstina. Aliæ philosophorum sectæ in herbas exerevere, quæ cito exarescunt, quia nihil solidi habent: Christi evangelium in arborem surrexit et orbem totum implevit.

Secundo, designat mystice Christum secundum D. Hilarium, in Matth. quia in exordio suo humillimus crucifixus et in sepulcro velut horto (id enim in horto erat) seminatus fuit, inde taxerevit maximam et ascendens in cælum factus men exurgens summa cum gloria in arborem est cœli et terræ Dominus, extenditque ramos regni sui per universum orbem; ramos, inquam, apostolos et prædicatores suos, vel ramos imperii aut fidei suæ.

Tertio, designat bonum Christianum, qui minimus est humilitate, magnus vero ardore et charitate, qui cum teritur tribulationibus, inflammatur et ardet suavissimumque virtutum odorem spargit, tales apostoli et martyres, tales Benedictus, Franciscus, Ignatius, etc. qui postquam vel tribulationibus attriti fuerunt, vel seipos mortificationibus attriverunt, magni facti sunt, et suam sanctitatem et religionem per totum pene orbem propagarunt.

II. Quid notant volucres cœli? Resp. in primo sensu, significant reges et principes terræ, phi-

losophos item quoscumque, qui ad fidem accesserunt, et requiem suam in Ecclesia invenerunt, veluti S. Justinus martyr, qui primo philosophus cum esset gentilis, veræ philosophiæ, quæ ad Deum ducit cupidus, mirabili circulo sectas quasque philosophorum illustriores peragravit, et quasi circumvolavit frustra, in christiana demum philosophia tamquam sola solida conquevit, ut testatur ipse initio dialogi contra Tryphonem.

In secundæ sensu, significant homines spirituales et pios, quorum conversatio in cœlis est, quique in meditatione vitæ Christi, in frequenti sacramentorum, confessionis maxime et communionis usu, in verbi Dei auditione, etc. quietem et consolationem suam inveniunt.

In tertio, significant ss. angelos, secundum Hieronymum, qui in justis habitant et cum illis conversari gaudent, vel etiam fideles, qui in sanctorum virorum virtutibus, libris, concionibus, miraculis, solatia sua quærunt.

III. Quid rami? Resp. in prima expositione, sunt Ecclesiæ particulares per orbem divisæ, veluti sedes patriarchales divisæ in archiepiscopales, hæ in episcopales, hæ in parochias. Item dogmata fidei et sacramenta.

In secunda, sunt apostoli et discipuli Christi horumque sequaces, episcopi et prælati; quos extendit Christus per orbem, cum jussit eos prædicare evangelium per universum mundum. Item fundatores ss. ordinum.

In tertia, sunt virtutes et exempla sanctorum, doctrina, libri et miracula eorumdem, in quibus ædificantur et quiescunt alii fideles.

IV. Quid parabola de fermento? Resp. eodem recidit cum parabola sinapis. Primo enim, fermentum significat Ecclesiæ nascentis et evangelii primordia, quæ initio tenuia, valde erant ingrata et displicentia mundo; postmodum vero in immensum creverunt, quando videlicet, parva illa Ecclesia et evangelium Christi commixta est a sapientia Dei æterna tribus farinæ satis, id est, tribus orbis terræ partibus, Asiæ, Africae, Europæ (quarta enim America adhuc incognita erat) suaque commixtione immutavit et ad suos mores traxit orbem totum, ita ut panis Deo sapidus fieret qui antea fuit insipidus, ex incredulo fidelis, ex aspero mitis, ex superbo humilis, etc. quod idem facit Dei verbum absconditum in corde auditorum.

Secundo, significat apostolos, qui cum essent pauci, rudes et viles piscatores a Christo assumpti et orbi terræ immissi ac quodammodo commixti, prædicationis suæ acrimonia et vitæ austeritate, dedere saporem gentibus insipidis,